

Markadómsmaður sér um útgáfu markaskrár. Hann gerir sér far um að koma á samræmi og festu á nöfn marka og að sammerkingar eigi sér ekki stað. Einnig er honum skylt að vinna að því, að burtfluttir markeigendur, sem ekki eiga fé, leggi niður mörk sín.

Í markaskrá skal raða mörkum eftir stafrófsröð.

56. gr.

Vilji einhver taka upp mark á milli þess sem markaskrá er samin, ber honum að sækja um það til markadómsmanns, sem auglýsir það í Lögbirtingablaði og tilkynnir það öllum hreppstjórum á fjallskilasvæðinu. Hreppstjórar sjá um, að markið sé fest inn á markaskrá þá, sem höfð er við sundardrátt í aðalrétt, hver í sinni sveit. Þeir fjáreigendur, sem inn í sýsluna flytja, fara eins að til að fá lögheimild fyrir marki sínu innan fjallskilaumdæmisins.

57. gr.

Það skal vera aðalregla að hver fjáreigandi hafi aðeins eitt fjármark.

Nú telur fjáreigandi sig þurfa að eiga tvö fjármörk, og má þá markadómsmaður leyfa það, ef honum þykir ástæða til. En hver fjáreigandi, sem á tvö fjármörk, skal gjalda tvöfalt fyrir skrásetningu eða prentun síðara marksins.

IX. KAFLI

Almenn ákvæði.

58. gr.

Sýslunefnd sér um, að reglugerð þessi sé prentuð og innheft með markaskránni.

59. gr.

Um brot gegn ákvæðum þessarar reglugerðar skal fara að hætti opinberra mála.

Reglugerð þessi, sem sýslunefnd Norður-Þingeyjarsýslu hefur samið, staðfestist hér með, samkvæmt sveitarstjórnarlögum nr. 58 29. mars 1961, og 3. gr. laga um af-réttarmálefni, fjallskil o. fl. nr. 42 12. maí 1969, til þess að öðlast þegar gildi og birtist til eftirbreytni öllum þeim, sem hlut eiga að máli.

Jafnframt fellur úr gildi fjallskilareglugerð Norður-Þingeyjarsýslu austan Jökulsár frá 15. apríl 1946 og síðari breytingar á henni.

Landbúnaðarráðuneytið, 28. júní 1974.

Halldór E. Sigurðsson.

Haukur Jörundarson.

REGLUGERÐ

um fjallskil í Kelduneshreppi í Norður-Þingeyjarsýslu.

I. KAFLI

Stjórn fjallskilamála.

1. gr.

Kelduneshreppur í Norður-Þingeyjarsýslu er eitt fjallskilafélag og teljast lönd allra jarða í hreppnum, vestan Bakkahlaups, innan fjallskilasvæðisins.

2. gr.

Sýslunefnd Norður-Þingeyjarsýslu hefur á hendi yfirstjórn allra mála fjallskilafélagsins, skv. lögum nr. 42/1969, en hreppsnefnd Kelduneshrepps hefur að öðru leyti alla stjórn og framkvæmd fjallskilamálanna.

Hreppsnefnd velur úr sínum hópi einn mann til að annast framkvæmd fjallskilamálanna og nefnist hann fjallskilastjóri.

H. KAFLI

Notkun upprekstrarlands og vorsmalanir.

3. gr.

Allt land á fjallskilasvæðinu telst til afréttar, nema afgirt land, og til fjallskila, nema ræktað land.

4. gr.

Ef þurfa þykir, skal hreppsnefnd beita sér fyrir, að sumargöngulönd hreppsins séu metin til ítölu skv. lögum nr. 42/1969. Nú hefur ítölumat farið fram í tiltekið landsvæði og í ljós komið, að einstaka fjáreigendur skortir land til sumarbeitar fyrir fé sitt og skulu þeir þá greiða upprekstrargjald til fjallskilasjóðs, er síðan greiðir hagatoll til þeirra landeigenda, er landrými hafa fram yfir eigin þarfir.

Skal hreppsnefnd ákveða þessi gjöld.

5. gr.

Heimilt er að nota til upprekstrar fyrir sauðfé heiðaland allt á fjallskilasvæðinu, þó ekki afgirt land, nema það sé ekki eðlilega nýtt til beitar, en almenningsþörf krefjist notkunar.

6. gr.

Nú gengur fé að sumrinu milli afrétta fjallskilafélagsins og nærliggjandi hreppa. Á þá sá, sem fyrir áganginum verður, kröfurétt á hinn um hagagjald, nema öðruvísi hafi um samist milli aðila, og miðast gjaldið við tölu ágangsfjárins eins og hún reynist á haustréttum.

Skal gjaldið vera fimm krónur fyrir hverja sauðkind.

Heimilt er hreppsnefnd að breyta gjaldinu til hækkunar eða lækkunar, ef þurfa þykir. Hagatollurinn skiptist milli landeigenda í hlutfalli við stærð og gæði lands hvers og eins, eftir mati hreppsnefndar.

Hreppsnefnd annast innheimtu og skiptingu hagagjaldsins.

7. gr.

Eigi má eigandi eða umráðamaður lands, sem notað er til sumargöngu, taka sauðfé eða annan búpening í land sitt af mönnum, sem heimili eiga utan hreppsins, nema samþykki hreppsnefndar komi til. Ekki hefur eigandi lands, sem liggur innan takmarka fjallskilafélagsins, sé hann búsettur utan þess, rétt til að lána eða leigja það til upprekstrar, nema með samþykki sveitarstjórnar Kelduneshrepps. Telji hreppsnefnd, að of mörgu fé sé sleppt til sumargöngu í þau lönd, sem að hreppsmörkum liggja, getur hún krafist ítölu skv. ákvæðum laga nr. 42/1969.

8. gr.

Hreppsnefnd hefur heimild til að ákveða hvenær vorsmölun til rúnings skuli fara fram, og ef þurfa þykir, skal smölunin gerð samkvæmt niðurröðun hreppsnefndar á sama hátt og um haustgöngur væri að ræða.

Ókunnugu fé, sem fyrir kemur í vorsmölun og eigendur ráðstafa ekki sjálfir, skal ekki sleppt nema lömb fylgi mæðrum sínum.

Smölun til rúnings skal lokið fyrir 20. júlí ár hvert, og frá þeim tíma til fyrstu gangna má enginn smala ógirt land eða gera afréttarpeningi ónæði, nema með leyfi hreppsnefndar.

III. KAFLI

Fjárréttir.

9. gr.

Tjarnarétt skal vera aðalrétt í fjallskilafélaginu, en aukaréttir svo margar, sem nauðsynlegt er, enda gangi úrtíningsfé þaðan til aðalréttar og dragist þar upp.

Skylt er hverjum fjáreiganda að sækja fé sitt til aðalréttar.

10. gr.

Kostnaður við byggingu og viðhald aðalréttar greiðist úr fjallskilasjóði, en um aukaréttir fer eftir ákvörðun almenns hreppsfundar.

Þeim hreppum, sem fjár geta átt von á réttum í fjallskilafélaginu, er skylt að greiða byggingarkostnað og viðhald dilka fyrir fé sitt.

11. gr.

Skyldur er hver landeigandi að leggja til land undir réttir, þó ekki tún eða engi. Valdi réttarbygging grasnámi eða jarðarusla, skal bæta það landeiganda, ef krafist er, eftir mati tveggja óvilhallra manna, er dómkvaddir séu af sýslumanni.

IV. KAFLI

Göngur og réttir.

12. gr.

Tala fjár hvers fjáreiganda til fjallskila skal áætluð hverju sinni eftir upplýsingum forðagæslumanns um framgenginn fénað.

Endanleg tala skal síðan ákveðin eftir upplýsingum sláturhúsa um sláturfjártölu hvers og eins, eftir upplýsingum eigenda og skýrslu forðagæslumanns um ásetning, að viðbættum upplýsingum um fé, sem selt er á fæti og fargað heima. Er hverjum fjáreiganda skylt að láta hreppsnefnd í té upplýsingar um umrædd atriði, svo og aðrar þær upplýsingar, er hreppsnefnd krefst og málið varðar.

Skyldur er hver húsráðandi að inna af hendi fjallskil fyrir sig og heimilisfólk sitt, eftir því sem hreppsnefnd ákveður.

Ríkisstofnunum, svo sem Landgræðslu og Skógrækt, er skylt að hreinsa afgirt umráðasvæði sín á eigin kostnað. Hreinsun á þeim skal samræmd fjallskilum.

13. gr.

Hreppsnefnd ákveður, hvernig afrétt skuli skipt í leitir og um tölu gangnamanna í leit hverri, svo og tölu þeirra, er senda þarf til fjárrétta utan fjallskilafélagsins. Skrá um þetta skal rita í fjallskilabók hreppsins.

14. gr.

Öll fjallskil skulu metin til dagsverka af hreppsnefnd og ákveður hún á hverjum tíma, hve hátt dagsverkið skuli metið.

15. gr.

Árlegum fjallskilakostnaði skal jafnað niður til greiðslu á allt það fé, sem gengur á afrétt hreppsins. Tala fjár úr hreppum utan fjallskilafélagsins skal staðfest með vottorði viðkomandi réttarstjóra og rekstrarforingja, og svarar hver hreppur til allra kvaða samkvæmt reglugerð þessari.

16. gr.

Fjallskilagjöld skulu, að því leyti sem þau eru ekki unnin með fjallskilum, greidd að fullu í lok hvers árs.

17. gr.

Nú vanrækir einhver að gera þau fjallskil, sem á hann hafa verið lögð, og telst það gangnarof og varðar sektum, allt að helmingi af matsverði fjallskilanna, sem vanrækt voru. Sé brotið itrekað tvöfaldast sektirnar hverju sinni, þó mega þær aldrei verða hærri en fjórfalt matsverð fjallskila þeirra, sem vanrækt voru. Ekki er skylt að kæra fyrir gangnarof, ef forföll eða aðrar fullgildar málsbætur eru fyrir hendi.

18. gr.

Gangaforingjar skulu vera sjálfir í göngum, nema lögmæt forföll hindri.

Ber þeim þá að setja fullgilda menn í sinn stað. Gangnaforingjar skera úr um hverjir eru fullgildir gangnamenn. Óhlýðnist gangnamaður gangnaforingja eða sýni hirðuleysi, varðar það sektum, sem um gangnarof.

Gangnaforingjum ber skylda til að tilkynna fjallskilastjóra um öll gangnarof þegar að hverjum göngum loknum.

19. gr.

Prenn skulu fjallskil ár hvert. Auk þess skal hreppsnefnd heimilt að skipa fyrir um fleiri fjallskil, ef þurfa þykir. Nú kemur óveður, er gangnamenn eru af stað komnir og göngur byrjaðar svo þær verða að litlu gagni eða engu, og er þá komið undir álit hreppsnefndar hvort telja skuli, að göngur hafi náð tilgangi í það sinn.

20. gr.

Göngur skulu byrja svo snemma haust hvert, að fyrstu réttardagar verði á auka-réttum 12. sept. og á aðalrétt 13. sept. Ellefu dagar skulu líða milli fyrstu og annarra gangna, en þriðju göngur skulu fara fram eftir ákvörðun hreppsnefndar haust hvert, þó aldrei seinna en 15. október.

21. gr.

Hreppsnefnd skal birta með umburðarbréfi, sem berist sem þingboð um hreppinn nokkru á undan fjallskilum, hvað hver fjáreigandi skal leggja til fjallskilanna. Sé þar tekið fram hvernig göngum skuli hagað í hvert sinn, tilnefnir gangnaforingjar og þeir menn, sem sendir eru á aðrar fjárréttir.

Hreppsnefnd skipar réttarstjóra, er hafa umsjón með réttun fjárins og sundurdrætti. Getur hann kvatt sér til aðstoðar svo marga menn sem þarf, til þess að sundurdráttur fjárins gangi greiðlega. Óhlýðni og þrjóska gegn skipun réttarstjóra varðar sektum.

22. gr.

Hver fjáreigandi er skyldur til að hafa svo marga menn á þeirri fjárrétt, sem hann á sókn að, sem með þarf til þess að fé hans verði dregið svo greiðlega sem réttarstjóri mælir fyrir. Skal að minnsta kosti einn maður vera kominn til réttar frá hverjum fjáreiganda þá réttað er og sundurdráttur byrjar, og er fjáreiganda óheimilt að yfirgefa rétt meðan á sundurdrætti stendur án lögmætra forfalla. Enginn má reka fé frá réttinni meðan á sunurdrætti stendur, nema réttarstjóri leyfi.

23. gr.

Tekjum fjallskilasjóðs má aðeins verja til að standa straum af fjallskilakostnaði, greiðslu fyrir aukaleitir, eftirleitir, refaeyðingu o. fl. þar að lútandi.

24. gr.

Þyki einhverjum sér gerð of mikil fjallskil, hefur hann rétt til að kæra það fyrir hreppsnefnd, er leggur úrskurð á kæru hans. Úrskurði hreppsnefndar má skjóta til sýslunefndar.

Enginn getur, með því að kæra, skotið sé undan að inna af hendi þau fjallskil, rétt, eða leyfa mönnum eftirleitir á eigin kostnað.

V. KAFLI

Eftirleitir.

25. gr.

Þá fjallskilum er að fullu lokið, má hreppsnefnd ráða menn til eftirleitar á af-rétti, eða leyfa mönnum eftirleitir á eigin kostnað.

26. gr.

Eftirleitargjöld fyrir óheimt innanhreppsfé greiðast úr fjallskilasjóði. Fundarlaun skulu vera $\frac{1}{3}$ hluti verðs fundins fjár samkvæmt mati hreppsnefndar. Fyrir óheimt fé, sem finnst í almennum smölunum eftir að fjallskilum er lokið, er ekki skylt að greiða fundarlaun.

27. gr.

Hver maður skal auðkenna fé sitt með glögggu marki á eyrum. Rétt er að auðkenna fé með brennimarki á hægri horni.

Um markréttindi fer, sem í lögum er ákveðið. Hver fjáreigandi er skyldur að auðkenna fé sitt á vinstra horni með brennimarki Þ 1.

28. gr.

Öll fjármörk í fjallskilafélaginu skal setja í markaskrá Suður-Þingeyjarsýslu og Húsavíkurkaupstaðar, ef um það semst við sýslunefnd þeirrar sýslu, að öðrum kosti í sérstaka markaskrá. Markaskrá skal prenta svo oft sem lög mæla fyrir um, og oftast ef þurfa þykir, og útbýta meðal búanda í fjallskilafélaginu. Hver búandi er skyldur að geyma markaskrá meðal þeirra heimildaskjala, er fylgja býli hans og skila næsta ábúanda, er ábúendaskipti verða á jörðinni.

Vilji menn taka upp eða nota mörk, sem ekki standa í markaskránni, skulu þeir fá til þess leyfi markadóms Þingeyjarsýslu og Eyjafjarðarsýslu og auk þess birta þau í Lögbirtingablaði og senda lýsingu þeirra til hreppsnefnda í næstu sveitum.

VI. KAFLI

Óskilafé.

29. gr.

Nú kemur fyrir við vorsmölun ómarkað lamb, sem engin móðir finnst að. Skal þá tilkynna það fjallskilastjóra, sem ákveður hvernig lambið skuli auðkennt, svo ekki verði um villst. Verður lamb þetta eign fjallskilasjóðs, ef réttur eigandi kemur ekki fram síðar. Á haustréttum annast réttarstjóri um að öll vafalömb, sem koma fyrir á réttum, séu dregin í sérstakan dilk, þar sem eigi er annað fé og mönnum gefinn kostur á að láta lambamæður helga sér lömbin. Þeir ómerkingar og annað vafafé, sem ekki spyrst upp, telst óskilafé.

Óskilafé, sem ekki finnst eigendur að, skal hreppsnefnd hirða og láta farga, og skal verði hvernar kindar haldið sérstöku. Því óskilafé, sem einhver einkenni hefur, skal hreppsnefnd lýsa í Lögbirtingablaði. Hafi enginn sannað eignarrétt sinn

á fénu innan sex mánaða frá birtingu auglýsingarinnar, fellur verð þess í fjallskilasjóð.

VII. KAFLI

Fjárrekstrar.

30. gr.

Þegar sauðfé er rekið um hérað skal þess gætt, að rekstri hverjum fylgi nægilega margir og duglegir rekstrarmenn, svo að sem minnstur bagi verði að fyrir þá er lönd eiga, sem um er rekið og í er áð.

Eigi má leggja upp með slíka rekstra að morgni fyrr en markljóst er orðið, og eigi halda áfram að kvöldi eftir að skyggja fer, nema brýna nauðsyn beri til. Rekstrarmönnum ber að gæta þess vandlega, að annað fé lendi eigi saman við reksturinn, en verði það, skulu þeir, er þeir verða þess varir, draga það fé úr rekstrinum og annast um, að það komist í áthaga sína, eigendum að kostnaðarlausu. Skaða, sem hlýst af því, að útaf þessu er brugðið, ber eiganda eða umsjónarmanni rekstursins að greiða eiganda fjárins, en sannist það, að skaðinn stafi af skeytingarleysi rekstrarmanns, skal hann auk þess sæta sektum.

Skylt er sláturhúsum að láta fara fram markskoðun á öllu fé, sem þar er leitt til slátrunar.

VIII. KAFLI

Almenn ákvæði.

31. gr.

Hreppsnefnd Kelduneshrepps sker úr öllum ágreiningsmálum er fjallskilafélagið varða, en skjóta má þeim til sýslunefndar Norður-Þingeyjarsýslu.

32. gr.

Brot gegn reglugerð þessari varða sektum, eftir málavöxtum, frá 5 000—50 000 krónum, er renni í fjallskilasjóð. Lögtaksréttur er á gjöldum samkvæmt reglugerð þessari.

33. gr.

Mál, sem rísa út af brotum gegn reglugerð þessari, skal fara með, að hætti opinberra mála.

Reglugerð þessi, sem sýslunefnd Norður-Múlasýslu hefur samið, staðfestist hér með, samkvæmt sveitarstjórnarlögum nr. 58 29. mars 1961 og 3. gr. laga um afréttarmálefni, fjallskil o. fl. nr. 42 12. maí 1969, til þess að öðlast þegar gildi og birtist til eftirbreytni öllum þeim, sem hlut eiga að máli.

Jafnframt fellur úr gildi fjallskilareglugerð fyrir Kelduneshrepp frá 22. ágúst 1935 og síðari breytingar á henni.

Landbúnaðarráðuneytið, 28. júní 1974.

Halldór E. Sigurðsson.

Haukur Jörundarson.